

אנדרטה של טימטום, גלעד לאזהרה

טאבה כחושל

מהו הקו בין האבן והים. ואפשר לרחות, ולהתווכח, ולהוציא למצד רים את הנשמה. שלא ישמחו מוקדם מדי. זאת היתה הפאשלה מס' 4.

האם זה הסוף? בוודאי שלא. נקבע טאבה שייכת למצריים, שהגבול הוא במקום שהיה, אבל עדיין אפשר להתווכח על הגישה. האם יהיה צורך בדרכון, או רק בתעודת זהות? בחותמת עגולה או מרובעת? על גבי נייר לבן או צהוב? אפשר להתווכח עד שיבוצבו הטיפה האחרונה של רצון טוב, הקמצוץ האחרון של הסבלנות המצרית האגריתית. ובסוף יחזירו את הכל — ועוד איך יחזירו! — בתנאים הרבה יותר גרועים מכפי שניתן היה להשיג מלכתחילה, ומבלי להשיג בתמורה את הידידות והרצון הטוב שהוא הנכס שביקשנו לקנות תמורת השטחים. אכלנו את הדג המסריח, לקינו במלקות וגורשנו מן העיר. זאת היתה הפאשלה האחרונה.

טאבה אינה חשונה כשלעצמה. אבל טאבה היא משל. וכמשל היא חשונה מאוד מאוד. למשל של טאבה יש נמשל: הגדה המערבית ורצועת יעוזה. מה שקרה בטאבה, מתחיל לקרות עכשיו שם. זוהי אזהרה.

אומרים שמי שאינו לומר מן ההיסטוריה, נגזר עליו לחזור על כל שגיאותיו. ואילו כאן יש סכנה הרבה יותר גדולה: מי שלא לומר מן הסיפור של טאבה, נגזר עליו לחזור על אותן הפאשלות במימרים הגדולים פי אלף. במקום כמה דמעות חרישיות של ספר ופרויקה, תהיה כאן בכייה לדורות.

זהו הלקח של טאבה, על רגל אחת: אם אתה יודע מראש שאינך יכול להחזיק בשטח, מסור אותו מייד, כל עוד אתה יכול להשפיע על התנאים. שאם לא כן, אתה תחזיר בסוף את כל השטח בתנאים שיוכתבו לך על ידי האחרים. כשאתה מתפשר כראשית הדרך, אתה יכול לקבל בתמורה את הנכס החשוב מכל: הרצון הטוב של העם שאיתו תצטרך לחיות מחר בשכנות. אם תתעקש עד הרגע האחרון, עד הסוף המר, אתה תשלם את הכל ולא תקבל כלום בתמורה, לא רצון טוב, לא ידידות, לא יחסים טובים, אלא רק שיני אה אפורה כשק. אם תמסור את השטחים בעוד מועד, כשאתה חזק יחסית, תהיה זאת מחווה של מדינה חזקה וחכמה, המעוררת כבוד. אם תמסור אותם בסוף, בשלא תהיה עוד כל ברי רה, זה ייראה בכניעה של מדינה חלשה ומתבוססת. זה הלקח של טאבה. בגדול.

אמרת את הדברים האלה עוד ב-1967, מייד אחרי מלחמת ששת הימים, כאשר מעטים שמעו אי פעם את השם טאבה, וגם אלה הכירוהו רק כשם של איזור גבול שכוחאלי. אמרתי בכנסת — וקומץ קטנטן של שותפים לדיעה אמרו זאת מעל בימות אחרות — שכדאי לנו להציע לעם הפלסטיני את החזרת כל השטחים הכבושים מייד, כדי שתקום בהם מדינה פלסטינית חופשית, הקשורה בישראל בקשרי ידידות ושותפות. אז היינו בשיא כוחנו, בשיא יוקרתנו, בשיא צידקתנו. מחווה היסטורית שלנו היתה פותחת לפנינו שערי שמיים. את ההזדמנות ההיסטורית הזאת החמצנו. פאשי לה שתזכר לדורות.

מאז היו אי אלה הזדמנויות, אי אלה פאשלות. כולן נרשמו בספר דברי הימים. עכשיו, בינואר 1989, יודע כבר כל בר דעת, כל מי שאינו אטום לגמרי, שאנחנו נחזיר את השטחים האלה, ושתקום בהם מדינה פלסטינית. יודעים זאת שמיר ופרס, החיילים בשכם וגם האלופים הנותנים את הפקודות לירות בגנם של ילדים בורחים. אנחנו נחזיר את השטחים, ונתקום בהם מדינה פלסטינית. השאלה היא רק: מתי ואיך. האם לפי רוגמת סאדאט-בגין, בפשרה, ברוח טובה, כל השטחים תמורת כל השלום — או לפי רוגמת פפרוויקה, אחרי התעקשות, אחרי שכלו כל הקיצוץ, כל השטחים תמורת לאי כלום. אנחנו עדיין חזקים. עדיין יש בידינו קלפים רבים. עדיין יש מקום למחווה גדולה, להידידות עם האוייב, לאקט של תפישות. אבל הזמן עובר. זוהי האזהרה של טאבה.

אילו הציע עכשיו מישו להרוס את המלון של טאבה, לפי נוסח קרתאגונימי, הייתי מתנגד. אני בעד השארתו על כנו כמנומנט, כאנדרטה וכגלעד. אנדרטה לטימטום. גלעד לאזהרה.

קיים בצמרת המדינה — היה מישוה אומר כך: "תראו, רבותי. העניין הזה אכזר. בחוזה השלום יש סעיף על בורות. כמה שלא נשהה את העניין בטכסיס שונים, כסופו של דבר נגיע לבורות. והבורות תחליט בלי שום ספק שהשטח הוא מצרי, מפני שהוא באמת היה מצרי. אז במקום להפסיד בסוף את הכל, אני מציע להשיג עכשיו פשרה שתשאיר בירינו משהו. כמה שאפשר."

באותו שלב, תמורת קיצור הדרך וברוח טובה, ניתן היה להשיג מהמצרים ויתורים רבים שאינם נוגעים לריבונות. לגבי הבעלות של אתריהתיירות, דרכייהגיהול, הגישה, הקשר עם אילת. אפשר היה לגמור את הכל בכמה שעות, ללחוץ ידיים, לחגוג את זה במסיבה גדולה, ושלום על טאבה. אבל בשביל זה היה צורך בתבונה. ובצמרת ישראל זהו מיצרך נרי.

יש שם מתחמכים בשפע. אבל היכן יש שם ארם נבון? יש שם חכמים בלילה, אבל אין שם חכמים ביום. זאת היתה הפאשלה מס' 3.

החלט להתעקש, להילחם על כל מילה, על כל מילימטר, על כל גרגיר חול, עד הסוף המר. הראש היהודי המציא לנו פאטנטים בליסוף.

איך יורדים מזה?

כלייהתיקשורת מלאו כסיפורים אידיטיים על מפות מימי הלורד קיצ'נר, שנמצאו בתנותלעתיקות כרוחב פינצ'לי, והמראים כי הגבול לא היה איפה שהיה, אלא במקום אחר לגמרי. בטלוויזיה הוצגו מפות, ובהן קווים בצבעים שונים, א', ב', ג', ונקבע כי הקו "הנכון" הוא זה המוביל בין ראשו של הגמל הצולע אל גלליו של החמור האפור. (תמיד יש עיתונאים בשפע המוכנים לפרסם שטויות מסוג זה בהבעה של חשיבות אינסופית, כמי שיודעים את סודיהסודות של רמיהמעלה. למה לא? הרי בעוד שנה במילא לא יזכור איש.)

ניסו פישור. ניסו משאיומתן. הביאו מתוכים. הזמינו ממישרדהחוק האמריקאי שופט יהודי. עוד פעלול. עוד תעלול. הכל כדי שעוד כמה גשותמיליונרים מהרצליהפיתוח יוכלו להשתזף ליד הכריכה של טאבה כמשך עונה נוספת. אבל גם לזה בא סוף. לא נותרה ברירה אלא ללכת לבורות. בורות שתוצאתה היתה ברורה מראש לכל. היא קבעה שאבן הגבול עמדה באמת במקום שעמדה. (האבן התגלתה בשעתו על ידי צוות ישראלים מצרי, מפני שכל החכמים-כלילה שכחו למגנית ליבם להזיז אותה בעוד מועד.)

הבוררים פסקו. אבל ממשלת ישראל לא אמרה נואש. החלט לשלם את המצרים עוד קצת. טענו שאמנם נקבע היכן צריכה לעמוד האבן, אבל לא נקבע

מספרים על איש אשר רופאיהשיניים עקר מפיו כל השיניים, מלבד אחת.

לשם מה השאיר את האחת? כדי שיהיה לו כמה לחוש בכאבישיניים. זהו הסיפור של טאבה.

היסטוריה, הידועה לבל: אנוור אלסאדאט עשה מעשה עוצרנשימה ובא לירושלים, בירתה של מדינה שבינו לכינה היה קיים מצב של מילחמה. מעשה זה, שאין לו אח ורע בהיסטוריה, היה אפשרי מפני שמנחם בגין, ראש ממשלת ישראל, הבטיח לו בחשאי מראש שכל השטח המצרי הכבוש יוחזר.

מבחינת ישראל נפתחו שערישמיים. סאדאט לא התכוון רק להבקיע פירצה בחומתהמילחמה שבין ישראל והעולם הערבי, אלא להפיל את החומה כולה. הוא לא התכוון רק לכונן שלום בין ישראל ומצריים — ארבע שנים בלבד אחרי מילחמה עקובהדם — אלא לפלס דרך לשלום בין ישראל וכל שכנותיה, ובראשן העם הפלסטיני.

מלבד עוז וייצמן, שהיה עד אז נץ קיצוני בליכוד, לא הבין איש את גודל השעה. משה דיין, מתחכם "פרגמטי" ללא מעוף, עסק בפרטים קטנים. ואילו מנחם בגין, אדם שבין באיריאולוגיה של עצמו, רצה בסך הכל לכונן שלום נפרד עם מצריים, כדי להמשיך ביתר-שאת במילחמה בפלסטינים.

כך אבדה ההזדמנות הגדולה, ההיסטורית, לשנות כמעט בן לילה את כל מצבה של מדינת ישראל, לפרוץ מחומות הגטו החמשו אל המרחב הגדול שמסביבנו. סיכוי גדול בובזן לריק. זאת היתה הפאשלה מס' 1.

נחם בגין, אישיכבוד, מילא בקפדנות את כל ההתייבויות שקיבל על עצמו.

המרחב הגדול של סיני הוחזר. עד אז נמצאו בארץ אלופים בשפע שנשבעו כי בלי סיני אי אפשר להגן על ישראל, שבלי "עומק אסטרטגי" כולנו נרונים לכליון. (תמיד יש אלופים בשפע, המוכנים להישבע שטעמיביטחון חיונייםלגמרי מצויים לעשות מה שהפוליטיקאים רוצים.)

החזרו שדותיהפנט, על עושרם. החזרו שדות הארכי התעופה. החזרו המיצרים. החזרו האתרים הארכי-אולוגיים ואתריהתיירות. החזרו הריהאלוהים. הוחדר חוף הנודיסטים.

ומכאוב מכל לראשיהליכוד: הוחזרה פיתחתריפת, על התי נחלויותיה והעיר ימית. אריאל שרון עצמו נשלח לסלק משם את הכוחים המצויינים ביותר, חסידי מאיר כהנא והרב משה לוינגר. על גגות ימית נערכה הקומדיה הלאומית של התזת הקצפת הלבנה. ולאחר מכן בא הבולדור הגדול והשכיב את העיר כולה, כמו קרתאגו מודרנית, מבלי להשאיר אבן על אבן, פשוטו כמשו מעו.

כל השיניים החולות נעקרו, מלבד אחת. טאבה. היא הושארה כדי שתכאב.

מחיר העצום הזה, סיני על אוצרותיה, שולם על-ידי מנחם בגין כדי לרכוש את השלום עם מצריים. לא סתם שלום קר, אפור, גביאליגב. אלא שלום לוחט, פנימיאליסנים, שלום של אהבה, שלום של חיבוקים ונישוקים.

כי זהו טיבה של הנשמה הישראלית: גם גדולי הכובשים, הררי צים לרמוס את הפלסטינים ברגל גאוה, נכספים לחיבוק של אהבה ולדיבריהוקרה מצד ערבים אחרים. מצרים או ירדנים.

שני שועלים ערמומיים, אלי פאפושדו ואפריים פורן, השיגו מבגין את היתר להקים מלון בטאבה. פפו ופרויקה, שני ישרא לים שורשיים, לחשו באוזנו של בגין רעיון: אם יקום שם מלון ענק ויותר המצרים על השטח, הרי זה עניין של כמה מאות מטרים. או מה איכפת להם? אפשר לחזור על פרשת תלחי, על תקופת חומהדימיגדל. המיגדל של אבהיסטוסטה ימשך במסורת מיגדל-השמירה של חניתה, המיליונרים של הרצליהפיתוח יבואו במקום החלוצים של רוחמה, זן חדש של מתחלים.

בגין הסכים. אולי לא הקשיב. אולי כבר היה שבוי בידי מחלתו הנוכחית, המאניתדפרסיבית.

היתר ניתן. המלון נבנה. ובעיני עשרות מיליוני מצרים הפכה טאבה בדלילה לסמל הריבונות, סמל הכבוד הלאומי. בגלל החוץ של נלסון והכריכה של פפו, כמה מאות מטרים, היתה מדינת ישראל מוכנה לוותר על רוב ההישגים שהשיגה במחיר של ויתור על המרחב העצום של סיני.

זאת היתה הפאשלה מס' 2.

אילו נערך באותה עת דיון רציני בפורום כלשהו שבו ניתן לקיים דיון ענייני ולקבל החלטות רציניות — פורום שאינו